

Tomáš Boněk

SEN O TŘETÍM GOETHEANU

Příbytek pro anthroposofii po 100 letech

V týdeníku Goetheanum (č. 50 /15.12. 2023) vyšel článek od norského architekta Espena Tharaldsena s názvem Sen o *třetím Goetheanu*. Autor se v něm zamýšlí nad radikální proměnou, kterou prošel svět a současně i anthroposofické hnutí v první čtvrtině 20. století. Výrazem této proměny nejsou zdaleka jen formy prvního a druhého Goetheana, ale i vnitřní struktura anthroposofické společnosti a formy anthroposofické práce. První Goetheanum, které vznikalo od roku 1913 a navazovalo na své předstupně z prvního desetiletí Steinerova působení, popisuje autor jako obraz vnitřního vývoje. Rudolf Steiner k tomu mimo jiné řekl: „Vnější pohled je tu jen pro vnější profánní svět, kterému do vnitřního prostoru nic není. Vnitřní prostor bude tím, o co jde: stavbu myslíme v první linii jako vnitřní architekturu, navenek má být co nejjednodušší, nenápadná.“ Rudolf Steiner dokonce uvažoval o tom, že první Goetheanum skryje do kopce porostlého travou. Tuto myšlenku později opustil z praktických důvodů, jeho postoj byl ale jasný. Stavba - stejně jako činnost v rámci anthroposofické společnosti - se téměř vůbec netýkala vnějšího světa.

Po uplynutí pouhých 10 let nastala úplně nová situace. Když během Vánočního sjezdu 1923/24 představil Rudolf Steiner zcela novou koncepci druhého Goetheana, řekl tehdy: „...a tak skutečně není možné ... stavět v roce 1924 stejně, jako

se stavělo v letech 1913/14.“ Tento výrok je bezesporu třeba chápat v kontextu velkých změn, které se během pouhých deseti let odehrály jak v celém anthroposofickém hnutí, tak i ve světě. Vznikla celá řada iniciativ a proudů takzvané aplikované anthroposofie, vnitřní prostor, který byl budován před a během První světové války, se otevřel světu a jeho dovnitř obrácený vnější smyslově vnímatelný obraz zanikl v ničivých plamenech o Silvestrovské noci 1922/23. „Jestliže dnes o věcech někdo hovoří stejným způsobem, jako to činil v roce 1919, je dnes o století pozadu.“ Nyní jde o to spojit myslitelně největší otevřenost s nejpravější, nejniternější ezoterikou“. Návraty zpět jsou nezdravé, neopodstatněné a zavánějí sektářstvím.

„Staré formy prvního Goetheana budou, moji milí přátelé, skutečně muset náležet minulosti - to znamená vašim srdcím.“ V nové anthroposofické společnosti a svobodné vysoké škole pro duchovní vědu, která prošla mohutnou proměnou v plamenech prvního Goetheana a která se při Vánočním sjezdu 1923/24 znovuzrodila z jeho popela, měla a má práce pokračovat zcela novým způsobem. Podobně jako formy prvního Goetheana má náležet minulosti i veškerý způsob esoterní práce, která byla pěstována v rámci staré theosofické a později anthroposofické společnosti před (a z části i po) První světové válce. Všechno prošlo velikou

proměnou. Druhé Goetheanum je prostorem, který vybízí k propojení vnitřní práce s vnějším světem. Jeho poslání trvá i nadále. Je oprávněným centrem našeho hnutí a otevřeným prostorem výzkumu, studia, setkávání a spolupráce. Zda byla v tomto kontextu smysluplná konstrukce velkého sálu, ke které došlo před třiceti lety a během které do něj byly vytvářeny nápodoby sloupů a maleb z velké kopule prvního Goetheana, by bylo na samotnou úvahu.

Třetí Goetheanum, o kterém sní Espen Tharaldsen, vybízí ke kroku, který vede ještě dál. Po smrti Rudolfa Steinera stálo a stojí anthroposofické hnutí a anthroposofická společnost se svojí Vysokou školou pro duchovní vědu před výzvou vytvořit pro svou práci a působení přiměřený prostor a formy. Autor článku vyjadřuje názor, že třetí Goetheanum není stavbou, která má střechu a stěny, nýbrž je sumou všeho, co je na zemi uskutečněno a co vychází z vnitřního postoje, skrze který je to

nejniternější v nás spojeno s tím nejniternějším ve světě kolem nás. Třetí Goetheanum již tedy není vnější stavbou, ale vzniká vždy znovu tam, kde lidé v tomto smyslu žijí a pracují.

Na závěr cituje Espen Tharaldsen povzdech Rudolfa Steinera z března 1920, který je aktuální i dnes:

„Tyto ospalé duše - ó, člověk by je tak rád probudil! - cítí se tak neskutečně dobře, jsou-li niterně mystiky, když celý svět uchopují vnitřně, když objeví Boha ve své duši a tím se stávají dokonalejšími lidmi. Ale tato niternost má hodnotu jen tehdy, když vykročí ven do života. Rád bych věděl, jestli má hodnotu také nyní, když v době, která je tak náročná, kdy svět je v plamenech, člověk nehledá cestu, aby se vyjádřil k veřejným záležitostem. To je tedy pěkný zájem o antroposofii, který se chce zajímat jen o antroposofii a nehledá možnost, jak připojit svůj hlas tam, kde chce antroposofie přinášet své podněty.“

Poznámky:

1/ podle OHLENSLÄGER, Sonja. STEINER, Rudolf. Dos *architektonische Werk*, Petersberg 1999. Výrok z roku 1912 je vztažen k Jánské stavbě, která byla plánována v Mnichově.

2/ STEINER, Rudolf. *Vánoční sjezd k založení Všeobecné anthroposofické společnosti 1923/1924: položení základního kamene, přednášky a promluvy...* Studium (Anthroposofická společnost v České republice). Praha: Anthroposofická společnost v České republice, 2013. ISBN 978-80-900355-7-7. GA 260.

3/Tamtéž

4/Tamtéž

5/Tamtéž

6/ STEINER, Rudolf. *Soziale Ideen - Soziale Wirklichkeit - Soziale Praxis*. GA 337a. Rudolf Steiner Verlag, Dornach/Schweiz 1999.

Článek E. Tharaldsen si můžete přečíst zde:

THARALDSEN, Espen. *Der Traum vom dritten Goetheanum*. 1. 2. 2024. <https://dasgoetheanum.com/dei/hatim-vom-dritten-goetheanum/>

THARALDSEN, Espen. *The Dream of the Third Goetheanum*. 1. 2. 2024. <https://dasgoetheanum.com/en/the-dream-of-the-third-goetheanum/>